

KGATAKO YA POLELO YA SESOTHO

SA LEOA: TEMOSO GO BASWAKA

NGAKA MMUSO KGATLA

Ngwaga wa 1994 ke moll wane ge go hlahoswa maemo a maleme a ditshaba tsa Afrika-Borwa. Pele ga 1994 maleme a Babaso, go akaretswa le la Sesotho sa Leboa, a be a nyatswa. Mothopo wa lenyatso leoe bee le puso ya mmuso wa apart eiti, woo bego o sa tsee Bat hobaso go ba bat ho. Go tshela maswika meetse, le ditso tsa bona di be di bonwa e le kgabo ya musisi, nepo e le go kgetlolla Babaso, ditso le maleme a bona .Go hlongwa ga mmuso wo moswa ka

1994, go t lile le diphet ogo. Go ya ka M olaotheo wa 1996, maleme ka moka a bat ho ba Afrika-Borwa, a tserwe go baa semmuso, a fiwa maemo a go lekana. Lege go le bjalo, maleme a Bat hobaso a sa tsee lwa fase. Polelo ya Sesotho sa Leboa ga e fiwe t lhomphe ya maleba. Ntlha ye e napile e ba le khuetso ye mpe kgodisong ya baswa. Gose lebalwe gore polelo ke setso, gomme setso ke polelo. Go ruta baswa setso go amana le yona polelo ye. Polelo ya Sesotho sa Leboa ea gatelelwa le go nyenyefatswa. Ye ke thaba ya taba yeo e swanetsego go kgereswa. Polelo ke setlabelo sago kwantsha batho, ke mokgwa wo batho ba kgokaganago ka gona, ba fana ditaelo, melaetsa, ba ntsha maikutlo. Setso ke mait ekelo a motho bjalo ka setho sa setshaba, go dira gore a kgone go phela gare ga sona, ka go lat ela mekgwa le dit lwaelo tsa sona. Moswa ke motho yo a lego leetong la go ya bophelong bja boikarabelo. O sa apewa gore a butswa. Go phethagatsa thaba ye ya modiro, polelo e bohlokwa.

Go na le mafelo a a fapafapanego ao a bontshago nyenye fatso ya leleme la Sesotho sa Leboa .

Dikolong

Bontsi bja dikolo di beile molao wa gore barutwana base dirise leleme la Sesotho sa Leboa. Ke molatowoo lebanwego ke kotlo go le dirisa. Go bolelwa Seisemane fela. Mokgwa woo amogelwa ke barutwana ka diatla tse borut ho. Yo a bolelago Sesotho sa Leboa o a goboswa ka go segwa. Se se nap ilese nyenye fasa leleme le. Dikolong tse dingwe, leleme la Sesotho sa Leboa, ga le rutwe. Go rutwa Seisemane le SeAfrikantshe, go emela molao wo rego maleme a mabedi fela a rutwe . Basotho ba Leboa ba tsea Seisemane go ba leleme la Let swele. A kgobogo ! Moswa o phetha dithuto a se na motheo wapololelo ya gabo.

Meketeng ya manyalo

Mo gona o tlo bona botse, wa kwa botse. Batlamoketeng ke Basotho ba Leboa. Le ba e sego bona, batloga ba se nwele moro . Lege go le bjalo, monna goba mosadi so, o ipet ha sefega ge a thuntsha Seisema ne ka dinko. O ipshina ge batho ba sega ge

a g at e le la dik gopolo ka mantsu a makoto, a Sekgowa. Mabakeng a mangwe go kgethwa yo mongwe gore a be toloki. O fela a somisa diema tsa Seisimane. Ot lo kwa a re: "make hay while the sun shines", "strike while the iron is hot" . Naa ke gona go godisa polelo? Ge e ba go bjalo, gona baswa ba anywa polelo mat sweleng a go galaka. Polelo ya maleba ye e lebanego le diema tse, e tlo ba:"Dira dilo nako e sago dumelela", "Katana le bothata le semet seng."

Malapeng

Ka malapeng a mangwe tiriso ya leleme la Seisemane e thopa sefo ko. Bana le bona ba laelw a go bolelale go boledisanaka leleme leo. Tiriso ya Sesot ho sa Leboa e beelwa mapheko. Theeletsa ge bana bara loka, ba somisa leleme la Seisemane. Ekwa ge ba bapadi sa mepo pi, ba efa dit aelo ka Sei sem ane. Ekwa ge ba pharana dipataka ge ba raloka kgwele ya maoto,ka leleme la Seisem ane. Naa ge go ka diriswa Sesot ho sa Leboa, bokgoni bja bjona bo ka se utull we?

Seyalemoyeng

Radio e na le khuetso ye maatla maphelona go batho, kudu go baswa. Se se t swago melomong ya bagasi, se tsewa go ba makgaolakgang. Le tir isong ya polelo go no ba bjalo. M ananeong a mangwe go dirisw a motswako wa maleme. Mo go Thobela FM go thalaganya me bolelw ana ya go swana le ye e latelago:

- O ka se bolele le nna so.
- Kgane o vava le nna?
- Dira ~~just like that~~.
- **Mopresitente o ile a announca gore.....**

Mebolelo ya mohuta woe fet oga po lel o ya mal eba gomme ya ba seaparo, baswa ba tshepa ka yona. Enapile e dirisw le ka dikolong.

Dingwalong

M at satsi a lehono go rotoga bangwadi ba baswa. Ye ke kgato ye bohlokwa t lhabolo gong ya dingw alo. Lege go le bjalo, bothata bja tir iso ya polelo bo ipeile pepeneneng. Polelo ya Sesotho sa Leboa e tswakwa ka Seisemane, Sesulu le Setswana. Se se hlolwa ke khuetso yeo baswa ba e hwetsago mafapeng a a fapafapanego a bophe lo. Bofokodi bjo bo bonala kudu dipukung tsa dit erama. Mebolelwana ya go swana le ye e latelago e diriswa kgafet sakgafets a: "My love," "Babe", "Sweetheart" "Let's do our thi ng," "Sethando," "Waitsi" "Ke a vava" . Se se makatsago ke gore tsa Seisemane dipuku ga di somise mantsu a polelo ya Sesotho sa Leboa .

Kgatako ya leleme la gae, bj alo ka la Sesot ho sa Lebo a, e na le khue tso ye mpe kgodisong ya baswa. Polelo ye e hlwekilego ya Sesotho sa Leboa, e bohlokwa kw esisong ya setso. Go na le kgokagano yemaatla magareng ga polelo le setso. Diema di humil e ka mela etsa ye e kgathago karolo ye bohlokwa maphelong a batho , kudu a baswa. Re rata go dira boipiletso go setshaba go hlompha Leleme la Gae. Sese tla hloh lelets a le baswa go lemoga boh lokw a bja Leleme la Letswele.